

LA TRANSMISSIÓ FAMILIAR DEL VALENCIÀ

Josep Palomero

Acadèmia Valenciana de la Llengua

Els professors (de la UA) Brauli Montoya Abat i Antoni Mas Miralles han publicat recentment una completa anàlisi del procés intrafamiliar de substitució del valencià pel castellà que ha caracteritzat el comportament d'alguns nuclis familiars de les darreres generacions (Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2011).

La investigació dels professors Montoya i Mas és d'una contundència absoluta perquè es basa en un extens i intens treball de camp –622 entrevistes en 14 poblacions– que, unit al rigor expositiu i deductiu, la convertiran en una referència metodològica i deductiva inqüestionable.

Una característica destacada de *La transmissió familiar del valencià* és que es llig amb deler, bé perquè les hipòtesis dels autors es reafirmen amb les declaracions dels entrevistats que les justifiquen, bé perquè les seues conclusions es desprenen fàcilment de tals manifestacions. Per al lector interessat en l'evolució d'aquest procés, el fet d'escoltar –en fi, de llegir– la veu dels parlants que han optat, de forma conscient o inconscient, per canviar de llengua, remet automàticament a altres testimonis de la pròpia experiència. Es pot deduir, per tant, que el complet catàleg d'entrevistes que conformen la base del treball respon a una tipologia més o menys intuïda i previsible. Però el mèrit de Mon-

toya i Mas rau, precisament, en el fet d'haver-les classificades, inventariades i sistematitzades, així com en haver-les explotades convenientment per a ordenar sistemàticament la cronologia, la contaminació territorial, l'estratificació social, les causes i la intensitat del procés d'ocultació del valencià i d'adopció del castellà en el si de les famílies descrites –en una mostra tipològica que, sens dubte, presenta de forma molt completa el comportament lingüístic del conjunt de les famílies valencianes.

Com el lector podrà comprovar en base a les manifestacions dels entrevistats i a la formulació dels autors, en el cas valencià, la castellanització moderna germinà en les capitals provincials –especialment València i Alacant– des de mitjan segle XIX en el si de les classes benestants. En les dècades següents, s'escampà territorialment per les ciutats mitjanes de les seues respectives àrees d'influència. Per mimetisme, s'hi senteren atretes les classes socials menys ben situades, en una tendència que impulsà l'escola, l'església, l'administració i l'autoritat en general.

Una vegada descrit tot aquest procés, Montoya i Mas recopilen, en un capítol molt interessant, les raons instrumentals i ideològiques amb què els entrevistats argumenten el perquè del seu canvi idiomàtic, així com les causes contextuals per les quals s'hi van veure forçats. Alguns d'ells s'han adonat que, en part, la tendència ha canviat, per la qual cosa expressen un sentiment de frustració que es concreta en una mena de penediment per haver suplantat als fills la llengua familiar i no haver-los-la transmesa.

En el darrer capítol els autors consideren la possibilitat que el procés substitutiu s'invertisca i que la societat recupere valencianoparlants que es reinserisquen en la llengua històrica del país i la reintegren en l'àmbit familiar, que és l'únic que preveuen realment reproductiu, tot i que la mesura d'introduir el valencià en l'ensenyament haja estat utilitària i que haja servit, en part, per a moderar l'impuls negatiu dels processos.

Els casos de substitució lingüística no són infreqüents, però sempre són extraordinaris perquè alteren el mapa de les llengües, la seua distribució terri-

torial i el sentiment de pertinença dels parlants a la seua comunitat lingüística, cultural i antropològica. A vegades es desencadenen de forma traumàtica, i els afectats poden prendre'n consciència i reaccionar-hi oferint resistència. En canvi, si s'ocasionen subtilment, vinculant una llengua a la ineficàcia, la inutilitat i la ineptitud, els usuaris la percebran com a inviable i l'abandonaran en benefici de la que entendran que els proporcionarà integració social, promoció laboral o qualsevol altra categoria relacionada amb la percepció subjectiva de l'èxit. Una tal tendència, però, és reversible –com ho demostren els casos de l'hebreu, el gaèlic irlandés, el finés, el maltés, etc.– aplicant-hi mesures de planificació lingüística que donen bons resultats i que frenen i fan reversible el procés d'assimilació dels valencians al castellà.

